

svoja izlaganja podupro sa 16 notnih primjera. Donekle začuđuje da donosi i primjer (14 b) u kojem se redaju taktovi u 5/4, 3/2, 4/4 i 3/2 mjeri gdje bi se — doslovno prema zapisu — u svakom tekstu mijenjala jedinica mjere. Naše je mišljenje da je u tom primjeru (pogotovo kad se usporedi s primjerom 14 a) jedinica mjere polovinka, a samo na početku i završetku napjeva jedinica mjere četvrtinka (prva dva sloga i pretposljednji slog teksta). Pisanje 5/4 mjere pojavljuje se i u primjerima br. 15 i 18 v, a iz takve se oznake ne vidi da li je riječ o potpodjeli na 2/4 + 3/4 (kao u primjeru broj 15) ili o obrnutoj potpodjeli. Možda su takve oznake strukture mjere ostaci starijih oznaka do sredine XX. stoljeća, možda su dijelom i odraz činjenice da su u nekim primjerima istočnoevropske vokalne folklorne glazbe naglasci slabo izraženi.

Autor nastavlja pitanjima o tempu i karakteru pojedinih napjeva, o određivanju tonalnosti i oznakama za alterirane tonove. Kraće se osvrće na pitanja ligature instrumentalnih i vokalnih melodija. U zapisivanju varijanata ispravno ističe zahtjev da se sve pojave promjena ispišu, i to na takav način da se melodijske krivulje točno potpisuju jedna ispod druge. Oblikovanje dinamike postoji i u folklornoj glazbi premda je, kako to Pravdjuk opravdano upozorava, daleko od vanjskih efekata i velikih kontrasta kojima obiluje tzv. umjetnička glazba. Prikazom posebnih znakova za visinu tonova, za metroritmičke pojave i za posebne načine izvođenja (vrste glissanda i spuštanja na ton neodređene visine) te zaključnim osvrtom na svu iznesenu problematiku — autor završava svoj rad.

Prema Pravdjuku osnovni je zadatak notacije da zapis što više približi živoj glazbenoj izvedbi. Sva autorova izlaganja poduprta su odgovarajućom literaturom među ko-

jom osim ukrajinskih autora (glasoviti F. Kolessa, K. Kvitka) ima i stranih etnomuzikologa kao što su npr. B. Bartók i A. Czekanowska.

Jerko Bezić

Ingeborg Weber-Kellermann, Das Buch der Weihnachtslieder. 151 Deutsche Advents- und Weihnachtslieder. Kulturgeschichte, Noten, Texte, Bilder. Mit Klavier- und Orgel-Begleitung, Musikalische Bearbeitung von Hilger Schallehn, Schott, Mainz — London — New York — Tokyo 1982, 288 str.

Unutar zaista brojnog i bogatog opusa tema kojima se bavila, i čija obrada otkriva svu ozbiljnost znanstvenog pristupa autorice kao i njezinu natprosječnu etnološku i folklorističku erudiciju, I. Weber-Kellermann posvetila se i istraživanju božićnih običaja a rezultate tog istraživanja objavila je već u knjizi **Das Weihnachtsfest. Eine Kultur- und Sozialgeschichte der Weihnachtszeit** (Luzern 1978). Na osnovi iskustava i spoznaja do kojih je došla u tom radu, pristupila je i sastavljanju ove popularne zbirke njemačkih božićnih pjesama.

Božićnu pjesmu autorica ne shvaća kao isključivo glazbeno-poetsku vrstu, već je u prvom redu promatra kao širu kulturnu pojavu koja je, nezavisno od objektivne umjetničke vrijednosti svojeg glazbenog i tekstualnog sadržaja, u različitim povijesnim i društvenim situacijama imala izražene razlike, ali sasvim određene funkcionalne vrijednosti. Stoga najrazličitiji oblici božićnog pjevanja u Njemačkoj nisu predstavljeni i poredani prema obilježjima glazbenog ili tekstualnog sadržaja, već prema njihovim nosiocima i značajnijim etapama njihovog društveno-povijesnog puta i razvoja (npr. **Crkveno pjevanje srednjeg vijeka i ranog novog doba; Martin Luther i protestantska božićna pjesma; Seoske ophodne pjesme; Božićna glazba građanskog doba u 19. stoljeću; Omladinski po-**

kret i božićna pjesma u prvoj polovici 20. stoljeća; Adventsko i božićno pjevanje u dječjim vrtićima i školama itd.). U zbirci autorica iznosi zanimljive podatke o postanku, rasprostranjenosti i popularnosti pojedinih pjesama ili skupine pjesama, objašnjava njihovu funkciju i značenje u određenim fazama društveno-povijesnog razvoja.

Glazbene zapise pjesama, preuzete iz različitih izvora, za ovo izdanje obradila je Hilger Schallehn. Napjevima je uz neobaveznu vokalnu pratnju (2. glas) pridodala i dvojak instrumentalnu pratnju (simbole za akordičku pratnju na gitari i jednostavnu klavirsku pratnju koja se može izvesti bez većih tehničkih napora), tako da je ova informacijama bogata knjiga namijenjena i praktičnom muziciranju.

Potrebno je spomenuti i izuzetno kvalitetnu i primjerenu grafičko-likovnu opremu ovoga izdanja. U njem je objavljeno obilje najraznovrsnije, tehnički kvalitetno reproducirane slikovne građe, koja obuhvaća ikonografske izvore od 12. stoljeća naovamo, faksimile notnih rukopisa, ali i fotografije različitih prigoda u kojima su se izvodile božićne pjesme te manji izbor čestitaka i ilustracija simbolâ božićnog svetkovanja u funkciji reklamiranja potrošačkih artikala.

Grozdana Marošević

Martin György, A magyar kőrtánc és európai rokonsága, Akadémiai Kiado, Budapest 1979, 440 str.

Folklorni ples izuzetno je dinamična pojava. Ta dinamičnost odražava se u relativno brzom promjeni repertoara, koja je često posljedica modnog trenda na jednom širem prostoru, u ovom slučaju evropskom. Možemo to potkrijepiti s više primjera širenja pojedinih plesova ili plesnih pojava. To su npr. lančani plesovi s mačevima koji se vjerojatno iz Srednje Evrope šire u

ostale krajeve, ili Siebenschritt, polka, Sir Roger i drugi plesovi koji su se iz različitih ishodišta širili Evropom. I zbog te velike pokretljivosti ne valja ples promatrati isključivo u njegovim lokalnim i regionalnim okvirima. Ovakva uska gledanja urodila su u nas vrlo proširenim tezama da je kolo autohtona južnoslavenska tradicija, zatim općeslavenska, ili pak starobalkanska, tj. ilirska.

G. Martin, odličan poznavalac mađarskog, istočnoevropskog i šire evropskog plesnog folklorâ, kako to i naslov ovoga djela kazuje (Mađarsko kolo i njegovo evropsko srodstvo), promatra mađarsko kolo ne samo u okviru njegovih kulturnih granica već i u evropskom kontekstu. On poznaje i uvažava činjenicu da su razne vrste **branlea**, tj. kola, bili prevladavajući plesni oblik evropskog srednjeg vijeka. Ovo, kako ga on naziva »lančano kolo«, u novom je vijeku potisnuto modom parovnih plesova i zadržava se samo u nekim rubnim područjima kao što su Balkan, Fererski otoci i Istočna Evropa. Novija neka istraživanja pokazuju, međutim, da se kolo zadržalo i u Francuskoj, a može se naći i u Norveškoj. Kod naroda karpatskog bazena preostatke ove stare plesne forme predstavljaju **djevojačka kola praćena pjesmom**. Malen je broj historijskih navoda koji se odnose na žensko kolo, jer je ono i u Mađarskoj bilo rano potisnuto dolaskom parovnih plesova. Nekoliko oskudnih navoda bez sumnje upućuje na egzistiranje kola praćenih pjesmom kod mađarskog naroda između 16. i 19. stoljeća. Šire poznavanje ovih plesova postignuto je tek folklorističkim istraživanjima u 20. stoljeću.

Ta istraživanja pokazuju da je žensko kolo u novije vrijeme samo djelomično prošireno na mađarskom jezičnom području i nalazimo ga u sjevernom dijelu Mađarske, u južnoj Transdanubiji i duž Dunava. György razlikuje tri velika kolska dijalekta unutar kojih postoji dvanaest različitih tipova. To su I. juž-